

Problém:

Vysoká diferenciacie valorizačních částek při uplatnění současného, resp. navrženého mechanismu valorizace penzí

Upřesnění problému a podmínky řešení:

Nevnímal jsem při zadávání tohoto úkolu explicitně vyjádřenou nutnost zachovat **rozpočtovou neutralitu** nebo podmínku **redistribuce valorizačních částek všech důchodů**, základním motivem bylo to, že **valorizační částky u nejnižších důchodů jsou nedůstojné** (p. Machanec)

Přístupy k řešení:

- Vnímat nebo nevnímat diferenciaci valorizačních částek jako problém?
- Pokud to není problém – ponechat současný/navržený mechanismus bez dalších úprav.
- Pokud to problém je, potom navrhnout jednu či více možností řešení hodné zřetele.

Možnosti řešení:

- Oznámit, že žádná taková možnost není a stávající systém je za daných podmínek nejlepší možný.
- Navrhnout nový způsob výpočtu valorizačních částek, například ve formě matematické formule;
- Navrhnout změny, která budou dávat větší prostor pro diskreci politiků při stanovení valorizačních částek;
- Podat více návrhů a samotné rozhodnutí nechat na politicích.

Alternativní principy řešení:

- Navýšení základní částky a snížení progresse té části valorizační částky, která je odvozena od procentní výměry, tj. redistribuce (model 1 a 2);
- Zvýšení důchodů těm, kteří je mají nízké, a zároveň zachování valorizace ve stejné výši v případě vyšších důchodů dle současného stavu nebo našeho návrhu valorizačního mechanismu z prosince 2016 (model 3);
- Zachování valorizačních pravidel důchodů podle statistických indexů, pokud bude valorizace nižší než 2,7 % zbývající částku na základě zvážení použít na plošné zvýšení důchodů nebo jinou redistribuci;
- Valorizovat všem o stejnou valorizační částku bez ohledu na výši důchodu (model 4);
- Přidat důchodcům s nižšími důchody ve chvíli, kdy dosáhnou určitého věku, resp. valorizace pevné částky při dosažení konkrétního věku.
- Přidat důchodcům s nižšími důchody na základě testování příjmů.

Přehled nejdůležitějších tezí a názorů, které zazněly v rámci posledních tří jednání PT2

- Diferenciacie potřeb mezi lidmi zmenšuje s rostoucím věkem. Jinými slovy, bohatší lidé mají v pokročilejším věku podobné potřeby, jako ti, kteří nejsou tak bohatí, resp. nemají tak vysoké důchody (p. Kučera).
- Důchod je v ČR vnímán jako náhrada předdůchodových příjmů a potřeby důchodců nekryté důchodem by měly být řešeny v rámci jiných systémů, také ze své zkušenosti podotkl, že návrhy týkající se vnímání spravedlnosti vyvolávají velkou politickou akci. Dodal, že podle jeho názoru tento návrh není politicky průchodný (p. Špidla).
- Není známá struktura nízkých důchodů a důvody, proč jsou takto nízké. Zapomíná se také na to, že mimo jednotlivce spolu také žijí dvojice důchodců, kterým se mohou nízké důchody vykrývat s vyšším důchodem partnera. Předložený návrh je problematický, praktický výsledek může mít neočekávané důsledky (p. Linhart)
- Valorizace s degresivním charakterem, tak jak je navrhována, se může zakomponovat do výpočtové formule, anebo by probíhala v rámci diskrece vlády. I zde by se to však muselo

- zakotvit do valorizační formule, která by nemohla být lineární jako doposud. Není vhodné spojovat individuální důchod s domácnostní charakteristikou jakou je ohrožení chudobou, kde hrají roli složení a příjmy všech členů domácnosti. Jsou jiné dávky z jiných systémů, které jsou lépe uzpůsobeny pro zohlednění příjmové situace celé domácnosti (p. Zelený).
- (e) Je důležité diskutovat, které řešení je nejvíce efektivní, plošné dávky totiž mohou být méně efektivní a zároveň dražší (p. Münich).
 - (f) Změnou valorizace, která je obsažena v návrhu, se nic nevyřeší. Lepší by bylo problém diferenciací důchodů řešit jiným opatřením, například speciálním přídatkem (p. Pernes).
 - (g) Stanovených 9 %, na která je vázána procentní valorizace výměry, jsou podle jeho názoru chybná, neboť omezuje vládu při valorizaci. Ta by měla mít právo valorizovat celou základní a procentní výměru podle svého uvážení a doporučoval by pevnou částku a omezení vlády zrušit. Růst životních nákladů by měl být vykompenzován všem a reálná kupní síla by měla být také zachována všem (p. Pernes).
 - (h) Ačkoliv mohou někteří důchodci do systému odvést během svého života stejně, liší se pak to, kolik z důchodového systému dostanou zpět, neboť každý z nich se dožije jiného věku. Těmito argumenty by mělo být podpořeno navržené řešení problému diferenciací důchodů (p. Münich).
 - (i) Nižší příjem a tím i nižší důchod se často pojí s nižší nadějí dožití. Vyšší důchody jsou s největší pravděpodobností vypláceny v průměru déle než důchody nižší. Znamená to, že ti, co pobírají nižší důchody, čerpají ze systému v úhrnu méně, než kolik odpovídá jen rozdílu ve výši důchodů (p. Kučera).
 - (j) Základní výměra by měla být jen jedna, systém by měl být jednoduchý (p. Fiala).
 - (k) Základní výměra by mohla být závislá na věku a procentní výměra důchodu by neměla být nezávislá na základní výměře (p. Fiala).
 - (l) Dohodnout se na minimální výši valorizace procentní výměry, které by mohlo ochránit ty nejchudší (p. Fiala).
 - (m) Přidávání pevných částek do procentních výměr by se situace velmi komplikovala, neboť by se narušovala proporce v důchodech (p. Škorpík)
 - (n) Zahrnout do diskuse o jednotlivých modelech další ukazatele, např. inflaci (pp. Suchomel a Zelený)
 - (o) Doplnit debatu o technické hledisko proveditelnosti návrhů (p. Škorpík).
 - (p) Rozšíření diskrece vlády opravdu zakládá riziko, že se včas nestihne připravit předemtné nařízení (p. Suchomel)
 - (q) Technické argumenty sice nelze podceňovat, ministerstvo má však dostatečné kapacitní obsazení, aby to zvládlo (p. Špidla).
 - (r) Stávající indexační schéma je nedotknutelné. To znamená, že každý dostane důchod dle stávajícího přerozdělovacího mechanismu inflace + $\frac{1}{3}$ reálných mezd. Když valorizace vyjde 3,5 % nemá vláda žádnou diskreci, když vyjde valorizace 1,5 %, 1,5 % se rozdělí podle zákonného schématu jako dnes, aby byly zásluhovost a dorovnání kupní síly pro všechny důchody zachovány. A pak zákon dává možnost vládě navýšit důchody od 1,5 – 2,7 %, tedy má určitý balík peněz, který vláda může použít tak, že dá všem pevnou částku, nebo dá nějakou částku a zbytek rozdělí procentem navýšením procenta procentní výměry a pro každého z toho vyjde nějaká absolutní částka v korunách, která se přidá k procentní výměře a od příštího roku to již žije jako součást procentní výměry, aniž to technicky komplikuje schéma důchodů. Diskrece tu je tak nad rámec nároku zachování kupní síly (p. Machanec).
 - (s) Vláda by měla mít širší diskreci při rozhodování o valorizaci důchodu, než jakou má aktuálně (p. Potůček).

Rozhodovací pomůcka, pro případ, že diferenciaci valorizačních částek, tak jak je definována v současnosti i navrženou úpravou nastavení valorizačního mechanismu, považujete za problém:

Možnosti řešení	Pros	Cons
Oznámit, že žádná taková možnost není a stávající systém je za daných podmínek nejlepší možný		
Navrhnout nový způsob výpočtu valorizačních částek, například ve formě matematické formule		
Navrhnout změny, která budou dávat větší prostor pro diskreci politiků při stanovení valorizačních částek		
Podat více návrhů a samotné rozhodnutí nechat na politikách		

Alternativní principy řešení	Pros	Cons
Navýšení základní částky a snížení progresse té části valorizační částky, která je odvozena od procentní výměry, tj. redistribuce (model 1 a 2)		
Zvýšení důchodů těm, kteří je mají nízké, a zároveň zachování valorizace ve stejné výši v případě vyšších důchodů dle současného stavu nebo našeho návrhu valorizačního mechanismu z prosince 2016 (model 3)		
Zachování valorizačních pravidel důchodů podle statistických indexů, pokud bude valorizace nižší než 2,7 % zbývající částku na základě zvážení použít na plošné zvýšení důchodů nebo jinou redistribuci		
Valorizovat všem o stejnou valorizační částku bez ohledu na výši důchodu (model 4)		
Přidat důchodcům s nižšími důchody ve chvíli, kdy dosáhnou určitého věku, resp. valorizace pevné částky při dosažení konkrétního věku		
Přidat důchodcům s nižšími důchody na základě testování příjmů		

--	--	--